

(EMEK)

sınıf mı sendikadan...

sendika mı sınıftan...

Buraya sığdırılan sınıf havasızlıktan başına bir şey gelmesin diye zaman zaman meydanlara çıkmasına izin verilmiş, devletin bekası için, aynı çıkar-kenki gibi düzen ve disiplin içinde sınırların içine çekilmişlerdir. Buradan zaman zaman demokrasi, eşitlik, barış gibi talepler dillendirilmeye başlandığı zaman "devletlû işçi" olmanın avantajları, seçimle iş başına gelen gardiyanlar tarafından "Aman bu ahval ve se-rait içinde dahi vazifemiz, başkalarının hakları değildir," "Sendikamıza sahip çıkalım" güzellemelerine sık sık şahit olunmuştur.

AYSEL BATYAR ÖZBAY

Osmanlı Devleti 1870'li yılları; Kıta Avrupası'nın siyasi, sosyal, ekonomik ablukası altında adım adım bir çöküş sürecine girmişti. Bu süreci önlemek için ortaya çıkan "Yeni Osmanlılar" akımı, süreç içinde Jön Türk Hareketi olarak, aynı fikriyatla tarih sahnesinde yerini aldı. Bir muhalefet hareketi olarak görülen Jön Türk Hareketinin siyasi programı Osmanlı ve İslamcılık üzerinden temellendirildi. Kısaca bu hareket hanedandan, hükmetme ve iktidara katılma izni talep etti. Çöküşü, imparatorluğun artık eskimiş, hükmü kalmamış siyasi-ekonomik-sosyal tutumlarla değil, dönemin siyasi argümanlarıyla önleme talepleri de günümüze değin "özgürlük arayışı" olarak algılanageldi. Bu hareketin kurucuları ve sürdürücüleri "Osmanlılık" teması etrafında Türk, Rum, Ermeni, Yahudi, Kürt, Arnavut aydınları ve bu milletlerin asker-sivil bürokratlarıdır.

Ulusal hareketler, imparatorluğun dört bir ya-

nında boy göstermeye başladığında; özellikle Balkan savaşlarıyla Jön Türk hareketi de siyasi ve politik konumlanışını hızla değiştirdi. Yani Osmanlı-İslamcılık tezini süratle terk edip Türk-İslam te-zine sarıldılar. Sonrasında ağırlığını tüm Osmanlı kurumlarında hissettiren, iktidarı açık veya gizli hakimiyeti altına alan İttihat ve Terakki hareketi olarak varlığını sürdürdü. Uzun yıllar sürecek etkinliğiyle İttihat ve Terakki kesintisiz bir tarih yürüyüşüyle varlığını dolaylı veya dolaysız korudu. Bu anlayışın izleri, felsefesi, hareket tarzı, ideolo-jisi günümüzde bile her alanda sık sık karşımıza çıkmaktadır. Resmi tarihin "resmettiğinin" aksine varlığıyla "Türklük" ortamında yabancılaşma çekme-miştir.

Cumhuriyet tarihi aynı zamanda İttihat ve Te-rakki'nin de ikinci dönem tarihidir. Günümüze ka-dar gelip demir atan bu siyasi ve sosyal örgüt-lenme anlayışı; milliyetçi, şoven ideolojisi ile emekçilerin içinde korporatist modellenmeleriyle (ekonomik milliyetçilik) dikkat çekicidir.

Bu öylesine bir mayadır ki, yıllardır bu toprak-larda olan işçi hareketliliklerinin, sınıf mücadelesi, sınıf mücadele tarihi olarak okunmasına ve al-gılanmasına neden olmuştur.

Seksen beş yıllık ulus-devletin çıkış mecrasına baktığımızda, Avrupa'daki ulus-devlet oluşum sü-reçlerinden bariz farklılıkları kolaylıkla görebiliriz. Bunlar, herkesin malumu üzerine, alttan gelen dalgalanma ve sınıf hareketlerinin oluşturduğu, kendinden önceki kurum ve sistemleri bertaraf eden görece modern yapılanmalardır.

Bu topraklarda ise yaşanan şu olmuştur: Ulus-devletin olmazsa olmazları millet-din-tarih ve bunlara çizilen dış ve iç hatlardır (sınırlardır). TC'nin kurucu unsurlarının tümü İttihat ve Terakki'nin Osmanlı döneminden baş veya yardımcı

oyuncu kadrosudur. Bu kurucu irade, ulus devle-tin temellerini şöyle oluşturmuştur: Emir komuta zinciriyle yazdırılan (uydurulan) Türk tarihi ile "Türkçülük"ün altı bir kez daha çizilerek, ders ki-taplarına, üniversite kürsülerine adeta çakılmış-tır. İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış kenetlenmiş bir Türk milleti metaforuyla yüzyıllardır bu topraklarda Türklere ewel yaşayan tüm halklar yok sayıl-mış ve modern devletin millet ayağı tartışılması bile teklif edilmeyecek şekilde tariflenmiştir.

Din konusunda ise, neredeyse kökten yıktıkları-nı iddia ettikleri Osmanlı Devletinin din kurumsal-ları olduğu gibi işletilmeye devam edilerek sade-ce "modernize" edilen Şeyhülislamlık yerine "Diy-a-net" denilerek işin içinden çıkıldığı sanılmıştır.

Ulus devletin çıkış ve oluşunun ana temeli olan ekonomi kurucu iradeyi epey zorlamıştır. Kapita-lizmin ulusal, öz be öz Türk olanını kurmak ve bu Türk kapitalizmine sermaye ve işçi bulmak... İtti-hat ve Terakki'nin hızlı sorun çözme örgütünün (Teşkilat-ı Mahsusa) unutulmaz yardım ve taktik-leriyle de bu işin üstesinden gelinmiştir. Osman-lının ticaret burjuvazisini oluşturan Rum, Ermeni, Süryani ve Museviler, kâh yıldırma, sindirme, gö-çertme ve toplu kıyımlarla saf dışı bırakılarak, kâh akıl dışı ağır vergiler (varlık vergisi gibi) konu-larak, "uygun" yollarla göz dikilen sermaye biriki-mi de sağlanmıştı.

El konulan sermayenin etrafında da -ne kadar-sa o kadar- tüm devlet olanakları sınırsızca su-nulmuştur. Yaratılmaya çalışılan burjuvazi, tarihsel tanımların ve modellerinin dışında olmasına rağmen hayatı belirler hale gelmiştir. Yeni burju-va oluşumunun "Her şey vatan için, değil mi ki imtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz" parola-sı günümüzde bile kaynaştırıcı, sınıfsal farkları perdeleyen bir ezberdir hala...

(EMEK)

Eşraftan, büyük toprak sahiplerinden, sivil ve askeri bürokratlardan devşirilen burjuva sınıfının önü tamamen açılmıştır. Taze ve öztürk burjuvazi, kurucu iradenin legal, illegal tam desteğini arkasına alarak, 1923 yılı İzmir İktisat Kongresiyle çalışma programının hukuki ve ekonomik alt yapısını ilan etmiştir.

"Modern" T.C.'nin eklemlemeye çalıştığı evrensel kapitalizmin ulusal ölçekli resmindeki eksiklikler boya kurudukça ortaya çıkmaya başlamıştır. Kapitalizme dair eksiklerini hızla tamamlayan T.C., bu gelişimin doğası gereği ortaya çıkacak istenmeyen gelişmeler için gerekli ön hazırlıklarını da tamamlamıştır. Maazallah, işçiler bu düzende sınıf olduklarını, siyasal-sosyal-ekonomik hakları olduğunu, sınıf çıkarlarını devletin çıkarlarından önde tutma gibi akla zarar hezeyanlara kapılabilirler.

Nedir eksik olan resimde? İşçi var, sınıf değil; çünkü sınıfın ve taze devletin ihtiyaçları ortak ki zaten sınıfsız, imtiyazsız kaynaşmış bir sosyal kitle... Buna sınıf denmez; çünkü sınıf dense ortada sendikası yok. Resimdeki boşluk tabii ki fark edilmiş ve ne olur ne olmaz tedbirleriyle kullanılacak kartlar için Yaratıcı-Kurucu irade, "Bu ülkeye bir sendika kurulacaksa -ki lazım anlaşılın- onu da biz kuruyoruz" diyerek Türk-İş'i tarih sahnesinde konumlandırmıştır.

Resmin tamamlanmış olması resmin bekası için yeterli değildi elbette. Türk-İş'e bir de ezeli ve ebedi bir çerçeve, öztürk bir program-tüzük hazırlanıp sınıfın ihtiyacına binaen sunulmuştur. Sınıf da ne bir eksik ne bir fazla bu sınırlara sığdırılmıştır. Bu öyle bir tahkimdir ki hala bu sınırlar mevcudiyetini korumaktadır. Buraya sığdırılan sınıf havasızlıktan başına bir şey gelmesin diye zaman zaman meydanlara çıkmasına izin verilmiş, devletin bekası için, aynı çıkarkenki gibi düzen ve disiplin içinde sınırların içine çekilmişlerdir. Buradan zaman zaman demokrasi, eşitlik, barış gibi talepler dillendirilmeye başlandığı zaman "devletlû işçi" olmanın avantajları, seçimle iş başına gelen gardiyanlar tarafından "Aman bu ahval ve şerait içinde dahi vazifemiz, başkalarının hakları değildir," "Sendikamıza sahip çıkalım" güzellemelerine sık sık şahit olunmuştur.

1960'ların ikinci yarısında sol dalga, bu coğrafyada da varlık bulmuş, tahmin edilebilir sonuçları itibarıyla İttihat ve Terakki ruhu tekrar işbaşına geçmiştir. Bu arada, bu sol dalganın yansımaları Türk-İş'te de ses bulmuştur. Bu dalgadan etkilenen devrimci, mücadeleciler, sınıf perspektifi edinilmesi gereğine inananlar sınırı en imtiyazsız, en az kaynaşmış yerinden delip çıkmışlardır. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunu (DİSK) kurup hızla örgütlenmişler ve çalışma hayatında, sendikalarda sol rüzgarı estirmişlerdir. Bu çıkışla, tarihi kesitinde 15-16 Haziran eylemlilikleriyle sınıf bilincine ilk sayılabilecek adımlarını atmışlardır. İlk adım atıldığını gören ardıl kurucu irade telaşını saklamadan gerekeni yapmış 12 Eylül askeri faşist darbenin olanaklarını adım adım hazırlayıp, İttihat Terakki ruhunu rahat ettirmiştir.

Sürüden ayrılanı kurt kapar anlayışıyla, DİSK'in başına gelenler Türk-İş'e her daim hatırlatılmış olup, bu darbeyle sınırları bir kez daha sağlamca çizilmiştir sınıfın...

12 Eylül darbesi ve sonrasında Türk-İş, sınıfın halini DİSK üzerinden görüp bir kez daha "Sendikamıza sahip çıkalım" diyerek, sınıfın yerine sendikayı geçirmeyi, sınıf çıkarları yerine "devletlû işçi" olmanın avantajlarıyla, özelleştirmelere, sosyal güvencesiz çalıştırılmaya, taşeronlaşmaya, işsizliğe, yani sınıfın taleplerine resim gereği gerektiği kadar sesini çıkarmıştır.

Resimde olmaması gereken; ama sınıf mücadelesi dediğimiz tarihin olmazsa olmazlarından olan -olması gereken- ezilen halkların mücadelesini görme, sahip çıkma destekleme gibi eylemlilikler Türk milliyetçiliğinin mayası gereği bu topraklarda olmamıştır. Sözü ettiğimiz Kürt işçilerdir. Onlar etnik olarak halkın içinde ezilirken sınıf olarak da mevsimlik işçi, sosyal güvenceden yoksun, her an ve ilk önce kapı önüne konulan işçiler olmuşlardır. Bu durum devletlû işçinin yıllardır dikkatini hiç cezp edememiştir.

Kamuda çalışan 657 Devlet Memurları Yasasına tabi emekçiler -ki onlar saymasalar da işçinin ta kendisidirler- 80 faşist darbesi öncesi kısa erimli eylemlilikleriyle çıkışlar yapmış olmalarına rağmen, ne yazık ki bu kesim de devletlû olmayı hiçbir zaman aklından silememiştir. Kendini beyaz yakalı görme renk körlüğünü her zaman yaşamıştır. O kadar ki, KESK'in yaptığı eylemlerde alana giren TÜRK-İŞ ve DİSK'i, "Yaşasın sınıf dayanışması" sloganıyla karşılar KESK'liler. Oysa sınıf tektir ve dayanıştığı için de sınıftır. Farklı olan ise sınıf anlayışı ve sendikadır. Bu olsa olsa sınıfın hep önüne geçirilen sendikaların dayanışmasıdır. Veya "memur" ile "işçi"nin dayanışmasının altı özellikle çizilerek sınıfı, sınıf bütünlüğü içinde görme, algılama ve bu anlayışla mücadele etme azmini ve kararlılığını dolaylı veya dolaysız baltalamadır.

KESK'in oluşum sürecine bakıldığında 80 öncesi deneyimlerden yola çıkılan ve dernekleşmeyle başlayan, devlete rağmen kurulan sendikalardır. Bu sendikaları devletin şerrinden korumak için yapılan eylemlilikler ve gösterilen kararlılık, kurucu iradeyi erkenden tedbir almaya yöneltmiştir. Beyaz yakalılara, en kısa zamanda renkleri hatırlatılmalı, "devletlû" işçi olma farkını fark edecekleri uygulamalar tez elden hayata geçirilerek zapt-u rapt altına alınmalıydı. Plan adım adım uygulanmıştır. Sendikaları yasak ilan etmeyerek, sı-

nıfa rağmen sözümona bir sendika yasası çıkarılmış, sonra da dayatılmıştır, "Bunun içine sığın" diyerek...

Toplu sözleşme ve grev hakkı olmayan bir sendika yasasına karşı çıkışlar hep yetersiz, erimsiz kalmış ve yeni duruma da uyum sağlanmıştır. Daha sonra enerjisini sınıfın yapay bölünmüşlüklerini ortadan kaldırmaya değil, grev ve toplu sözleşme hakkı içermeyen "toplu görüşme" denilen bir ritüel için sayı savaşına girilmiştir. Gerçi şimdi ortada savaşılacak bir sayılar dünyası bile yokken hala gözlerini sınıfa, ortak örgütlenmelere bir türlü odaklayamamaktadır. Oysa gelinen durum, iş güvencesi ile çalışanların emekli olup yerlerine bin bir statülü işçilerin alınmasıdır.

Mücadele ve sınıf anlayışı itibarıyla, kurucu iradenin bu gidişatı kontrol altına alma biçimi olarak ikinci bir Türk-İş vakasına doğru yol alan KESK kendi hazin sonunu görmemek için gözü kapalı eylemliliklerle varlığını sürdürmektedir. Bu arada sınıfı bölme entrikaları, dünya para politikalarına uyum çerçevesinde sürekli hak gasları yaşanırken gözler ve sözler yine sınıf için olamamaktadır. 1995 yılında Fikret Başkaya, bir seminerde şöyle demişti: Her eylemde sıkça tekrarladığınız "Toplu Sözleşme Hakkımız, Grev Silahımız!" çok güzel ve anlamlı. Bu silahı ne zaman, hangi şartlarda kullanacaksınız? Kullanmayı niye düşünmüyorsunuz?" "Yoksa zamanı gelmediğini mi düşünüyorsunuz?"

KESK, epeydir grev sözcüğünden, sevk alarak öğlene kadar alanlarda toplanmayı anlamaktadır. Doğrudur bu algısı, çünkü grev sınıfın silahıdır. O zaman da bir türlü gelememiş anlaşılın. Görünen odur ki KESK de tıpkı Türk-İş gibi sınıfa yönelen sayısız ve sınırsız saldırıları sendikaya yapılmış sayma yanığı içinde, sendikasına sıkı sıkı sahip çıkmış ve çıkmaktadır. Ana dilde eğitim gibi "bölücü" maddeleri literatüründen çıkararak kültürel ezici silahını Kürt halkına doğrultarak da sendikasına bir kez daha sahip çıkmıştır. Tıpkı devletin silahını doğrultup ülkesine sahip çıktığı gibi... Sendikasına sahip çıkmıştır yeni, görkemli binalar, arabalar, uzmanlar alarak...

Sınıf mücadelesi sendikayla başlamaz, sendikayla örgütlenir. Araç, amaç haline gelirse sınıf da milliyetçi, şoven, gerici ana dalgaların etkisiyle sendikalara el sallar. Kendisi için sınıf olamayan sınıfın yolu kapitalizmin bataklıklarında hazin sonunu hazırlar.

Gün, her zamankinden daha fazla sınıf bilinciy-le donanan, mavi yakalıklarıyla bütün dünyanın işçilerinin mücadelesiyle özdeşlenen, tüm özgürlük hareketlerinin yakıcılığını bünyesinde hissedilen, halkların kardeşliğini sınıf perspektifinin sağlam dayanaklarıyla ören mücadele günleridir.

Yeter ki fark edelim, İttihat Terakki ruhunun hangi derin veya sığ yerlere nasıl, hangi argümanlarla sindiğini. Sınıfı bu derinlikle nasıl manipüle ettiğini, sınıfı nerede, hangi şartlarla milliyetçileştirdiğini, Kürt halkının özgürlük mücadelesine karşı nasıl körleştirdiğini... Bunun için sıkça derin düşünmekte, derin yargılamalar yapmakta fayda var diye düşünüyorum.